

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 022/17

KLAGER: Eli Sol Vallersnes
ADRESSE: Hafrsfjordgata 4, 5522 Haugesund
PUBLIKASJON: Haugesunds Avis
PUBLISERINGSDATO: 03.11.2016
STOFFOMRÅDE: Justis/rettssak
SJANGER: Nyhet
SØKERSTIKKORD: Saklighet og omtanke, forhåndsdom, tittelbruk, identifisering
REGISTRERT: 20.01.2017
BEHANDLET I PFU: 28.03.2017
BEHANDLINGSTID: 68 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Samtykke foreligger fra direkte berørt part.

SAMMENDRAG:

Haugeunds Avis brakte torsdag 3. november 2016 en omtalte av en nylig avgitt dom i Haugaland tingrett i den såkalte SOS Rasisme-saken. Dommen ble avsagt dagen før. Hovedoppslaget var:

«SOS Rasisme - Kjell Gunnar Larsen dømt til fengsel i to år. Gjorde bevisste valg for å få mest mulig tilskudd. Han var den reelle leder.»

Ingress:

«Retten finner det klart etter den omfattende bevisførselen som har vært at Kjell Gunnar Larsen i realiteten var den daglige lederen av SOS Rasisme.»

En underartikkel hadde tittelen «Utnyttet unge på utspekulert vis» og slik tekst:

Ingress:

«Henrik Ormåsen beskrives som en svært sentral person for at medlemsjukset i SOS Rasisme skulle få støtte.

Videre:

Haugaland tingrett skriver at selv om Kjell Gunnar Larsen og to andre tok initiativet til medlemsjukset, men 42-åringen spilte en avgjørende rolle for at bedrageriene lot seg gjennomføre. Han dømmes for bedrageri overfor Populus

(studieforbund; sekr. anm.) med 341.865 kroner. - Ormåsen sendte eposter og korrigeringer når han oppdaget forhold som gjorde at Populus begynte å stille spørsmål. Dette gjorde det svært vanskelig for bidragsyter å kontrollere og å avdekke feil og mangler, står det i dommen. Ormåsen var overordnet kursansvarlig i SOS Rasisme, og var derfor den som sendte inn studietiltak til godkjenning.

- Sårbar alder

- Retten har i skjerpene retning lagt vekt på at det her er tale om omfattende og systematisk feilrapportering over atskillig tid, skriver retten, som understreker at 42-åringen ikke hadde noe personlig vinning i dette.

Tingretten påpeker at Ormåsens alder spilte en rolle nå han utnyttet øvrige medlemmer nedover i systemet. - Det framstår som organisasjonen og Ormåsen benyttet seg av lojale medlemmer i en sårbar alder, som også ukritisk signerte på skjemaer som ble sendt rundt, skriver retten. Skjemaene ble deretter benyttet av Ormåsen som dokumentasjon på kurs som ikke var gjennomført. På grunn av tidsbruken i saken gjøres hele straffen på seks måneder betinget.»

På motstående side, under tittelen "De tiltalte», het det:

«Henrik Ormåsen (42) Haugesund: Regionansvarlig Nord-Norge. Lokallagsleder og styremedlem i lokallag. Tiltalt for bedrageri av 16,8 mill., redusert til 4,8 mill., forsøk på 8,3 mill., redusert til 6, 2mill. og ett tilfelle av boforringelse. Forsvarer: Bjørn Vikse.»

Freitag 4. november. altså påfølgende dag, brakte avisen følgende:

«Rettelse

Haugesund: I vår omtale av SOS Rasisme-dommen onsdag kom vi skade for å skrive at Henrik Ormåsen ble omtalt som sentral i medlemsjukset i dommen. Det korrekte er at han var sentral i kurs-jukset. Vi skrev også at Anne Elisabeth Hansen var domfelt for bedrageri av 1,6 millioner kroner fra VOX, fordi dette sto i den opprinnelige tiltalen. Det korrekte beløpet er 250.000 kroner. Vi beklager feilene.»

KLAGEN:

Klageren er en privatperson som klager med skriftlig samtykke fra den direkte berørte, omtalte Henrik Ormåsen. I begrunnelsen for klagen skriver klageren at retten frikjente Ormåsen for åtte av de ni tiltalepunktene han var tiltalt for, blant alle punktene som gjaldt medlemsjuks. «Han dømmes for bedrageri av kursmidler til fordel for SOS Rasisme på 341.865.- kr. Dette beløpet står i stor kontrast til den tiltalen han var utsatt for som omfattet bedrageri og forsøk på bedrageri på totalt 25 millioner kroner.»

Klageren mener det ikke klart framgår av oppslaget hva Ormåsen er dømt for og viser til underartikkelen, gjengitt i sin helhet over, der «(han) omtales som sentral for medlemsjukset i ingressen. Videre vises det til første avsnitt, der det heter at «42-åringen (Ormåsen; sekr. anm.) spilte en avgjørende rolle for at bedrageriene lot seg gjennomføre».

I tillegg vises det til omtalen av Ormåsen under tittelen «De tiltalte». Klager anfører at det ikke i noe tilfelle i den omfattende omtalen av dommen framgår hva Ormåsen ble dømt for.

Tvert imot mener klager at hovedartikkelen, kolonnen «De tiltalte» og artikkelen «Utnyttet unge» et inntrykk av at Ormåsen ble dømt for det han var tiltalt for.

Klager viser så til rettelsen dagen etter, som etter hennes mening ikke retter opp det feilaktige fordi den ikke klargjør at han ble frikjent for medlemsjuks.

Klager skriver: «Det fremgår av Vær Varsom-plakatens punkt 4.5 at man skal unngå forhåndsdomning i kriminal- og rettsreportasje og at det er god presseskikk å omtale en rettskraftig avgjørelse i saker som har vært omtalt tidligere. På bakgrunn av den massive omtalen i avisa underveis i saken ville det vært på sin plass å gi klargjørende informasjon om hva Henrik Ormåsen faktisk er dømt for i forbindelse med oppslaget der dommen omtales.» Klageren mener Haugesunds Avis har brutt god presseskikk ved å ikke ha omtalt dommen korrekt og samtidig unnlatt å opplyse at dommen ikke er rettskraftig.

Videre vises det til punkt 4.7 om identifisering. Klager mener at Ormåsen ikke hadde en sentral rolle i saken og at 98,6 prosent av det beløpet tiltalen gjaldt ble frafalt. Klager mener dette er elementer som gjør at man ikke skulle ha identifisert Ormåsen, på tross av at han hadde vært navngitt tidligere.

Det anføres også brudd på punkt 4.13, om retting og eventuell beklagelse. «Å erstatte en påstand med en annen påstand er ikke det samme som å gi korrigerende informasjon. Den feilaktige opplysningen om Henrik Ormåsens befatning med medlemsjukset, nemlig at han var sentral i medlemsjukset, skulle i dette tilfellet ha vært rettet opp med den korrekte informasjonen om Henrik Ormåsens befatning med medlemsjukset, nemlig at han var frikjent for tiltalen om medlemsjuks.»

Klager mener også at tittelen «Utnyttet unge på utspekulert vis» går lenger enn det er dekning for i den påfølgende teksten og at den ikke gir et korrekt bilde av dommen. Klager minner om at dommen, på publiseringstidspunktet, ikke var rettskraftig.

Endelig mener klager at Haugesunds Avis ikke har lagt vekt på saklighet og omtanke overfor Ormåsen og at avisen har påført ham, hans familie og arbeidsgiver unødig belastning.

Klager har i tillegg anført mulig brudd på punktene 3.2 fordi det kun er dommen i tingretten som er brukt som kilde, og 4.14, fordi verken Ormåsen eller han advokat har fått mulighet til samtidig imøtegåelse.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Haugesunds Avis avviser klagen på alle punkter. Innledningsvis opplyser avisen i sitt tilsvarende at dommen forelå 2. november kl 15.00 og at den var på 339 sider. Det innbar at redaksjonen hadde tre timer frem til deadline til å plukke ut de mest sentrale avgjørelsene, og at arbeidet ble fordelt på tre redaksjonelle medarbeidere for å komme i mål.

Angående spørsmålet om identifisering, VVP 4.7, viser avisen til at det er vanskelig å se hvorfor dette punktet skal komme til anvendelse, i det ingen av retningslinjene det er vist til i dette punktet kan ses å gjelde og at Ormåsen i løpet av perioden siden etterforskningen startet, mer enn ett år, ikke har motsatt seg identifisering og til og med stilt opp i Dagsnytt 18 og i andre medier. Avisen mener det forelå et berettiget behov for å navngi de åtte tiltalte i saken, inkludert Ormåsen.

Avisen avviser brudd på punkt 4.4 om tittelbruk og anfører at formuleringer i dommen gir grunnlag for tittelen om at han utnyttet unge på utspekulert vis.

Videre finner Haugesund Avis klagers påstand om at avisen ikke har gjort det klart hva Ormåsen er dømt for underlig. Det vises til tredje avsnitt i artikkelen, der det heter at han er dømt for bedrageri av 341.865 kroner overfor Populus og at artikkelen for øvrig gjengir noen av premissene for dommen. Avisen avviser også klagers anførsel om at den ikke har omtalt hva Ormåsen ble frifunnet for og at artikkelen dermed gir inntrykk av at han ble dømt for alt han var tiltalt for. Det er i denne sammenheng vist til sideartikkelen «De tiltalte», der reduksjonene i tiltalen er opplyst. Dessuten vises det til den løpende dekningen av rettssaken. «Av de ni punktene i tiltalen mot Henrik Ormåsen, var altså tre frafalt av påtalemyndigheten og omtalt i Haugesunds Avis før rettssaken ble avsluttet, lenge før dommen falt.

Angående hovedartikkelen, «Han var den reelle leder», som er en del av klagegrunnlaget, viser avisen til at det der framgår at tingretten frifant flere av de tiltalte for flere poster i tiltalen. «Det må erkjennes at dette nok kunne vært konkretisert og mer utfyllende. At dette ikke er gjort, skyldes nok at flere medarbeidere har samarbeidet om oppgaven med å lese dommen i den korte tiden som var til rådighet, og at ingen dermed har hatt full oversikt over hvilke konkrete punkter alle de tiltalte var frifunnet for.» Når det gjelder klagepunktet om forhåndsdom finner avisen det uforståelig, i og med at hovedoppslaget, og en oppfølging neste dag, fokuserer nettopp på dette.

Haugesunds Avis kan heller ikke se at det var noe krav om samtidig imøtegåelse i det påklagede materialet, og at det fra redaksjonens side var begrenset mulighet til å gjennomføre dette. Det vises ellers til at Ormåsens advokat allerede neste dag uttalte seg om dommen.

Også påstanden om brudd på punkt 4.13, retting og beklagelse, avvises. I tilsvaret heter det: «I de hektiske få timene for å nå deadline med reportasjen om dommen, kommer vår medarbeider i skade for å skrive «medlemsjuks» i stedet for juks med kursvirksomheten i ingressen og i neste avsnitt i undersaken om Ormåsens forhold. Dette ble vi gjort oppmerksom på av hans advokat, ikke på bakgrunn av artikkelen 3. november, som det hevdes, men den nettpubliserte versjonen om ettermiddagen 2. november.»

E-postkorrespondansen mellom Ormåsens advokat og avisen er gjengitt i avisens tilsvaret. I tilsvaret skriver avisen: «At Henrik Ormåsen etter rettens oppfatning var sentral i kursjukset, er vist ovenfor. Den påberopte, og erkjente feilen i saken «Utnyttet unge på utspekulert vis», var at begrepet kursjuks var forvekslet med «medlemsjuks». Når leseren i rettelsen blir gjort oppmerksom på at det korrekte skulle være kursjuks, faller tingene på plass. Artikkelen handler om kursjuks, ikke medlemsjuks. Rettelsen bidrar likevel også til å fortelle leseren at Henrik Ormåsen ikke er dømt for medlemsjuks.

Avslutningsvis bemerker avisen at klageren har hatt tre måneder på å studere dommen, mens redaksjonen hadde tre timer til samme øvelse. «En kan trygt slå fast at artiklene om dommen ville være vesentlig annerledes dersom også redaksjonen hadde hatt tre måneder på seg til å lese gjennom de 339 sidene. Den tiden hadde vi ikke, og det må være riktig å vurdere resultatet mot den situasjonen som faktisk forelå, der og da.

Klageren ønsker å presisere i sitt tilsvaret at hun vil at fokus i klagen skal gjelde hvorvidt Haugesunds Avis har utvist tilstrekkelig saklighet og omtanke i måten rettsresultatet er presentert og omtalt. Hun vil at de øvrige punktene i klagen skal brukes til å underbygge denne vurderingen. (Sekretariatet vil her legge til grunn at det er Vær Varsom-plakatens punkt 4.1 som skal komme til anvendelse.) Klager anfører at det er helheten i det to-siders oppslaget 3. november, og den påfølgende rettelsen, som er klagegrunnlag.

I tilsvaret imøtegår klageren avisens anførsel om at det klart framgår hva Ormåsen ble dømt for. «Det problematiske oppstår fordi måten Haugesunds Avis har valgt å formidle rettsresultatet på, gjør det umulig for leseren å vite at dette faktisk er det eneste han er dømt for og dermed det helhetlige rettsresultatet.» Hun opprettholder sin anførsel om brudd på punkt 4.5 fordi avisen etter hennes mening har unnlatt å omtale utfallet i en retts sak som har vært omtalt tidligere.

Med hensyn til rettelsen presiserer klageren at det som er problematisk med denne er at «den ikke inneholder korrekt informasjon om de forhold som er blitt feilaktig omtalt».

Angående avisens henvisning til tidspress før deadline mener klageren det ville være rimelig å forvente at redaksjonen i en slik situasjon tilpasset omfanget og ambisjonene for den første presentasjonen av saken til de rammer man har til rådighet.»

Klager presiserer at dommen mot Ormåsen ikke ble anket og at den dermed ble rettskraftig i tråd med tingrettens konklusjon.

Haugesunds Avis savner fortsatt at klager ser den påklagede omtalen i sammenheng med helheten i omtalen av hele saken, rundt 40 artikler. Det vises til at avisen har laget store oppslag på at store deler av påtalemyndighetens sak smuldret bort før saken i det hele tatt ble tatt opp til doms. Det anføres også at Ormåsen aldri har vært noen sentral person i omtalen av saken. Avisen gjentar nok en gang at rettelsen er korrekt, selv om den altså ikke innholdt opplysning om hva Ormåsen ikke ble dømt for.